

Etos akademicki a etos obywatelski

Seminarium ISW / IBI AL
Warszawa, 16 marca 2009 r.

Dr hab. Ewa Chmielecka

Inspiracje

- Punkt widzenia filozofa – istotowy, nie-zakresowy
- Wiedza, umiejętności, postawy – trzy zadania uniwersytetu
- Koncepcja wspólnotowości K. Wojtyły
- Zmiany w etosie akademickim / koncepcji uniwersytetu
 - Irytujący i zbyt łatwy entuzjazm dla przedsiębiorczości uczelni
- Wykład Ronalda Burnetta „Knowledge interests ...”

Zadania dydaktyczne uniwersytetu

Umiejętności, rozumienie/wiedza, postawy
a
informacja, wiedza, mądrość

Kształtowanie postaw

Problemem wychowania nie jest to, jak dobrze pokierować człowiekiem, jak skłonić go, aby podążał za najlepszymi rozwiązaniami. Problemem jest to, jak obudzić w nim ducha wolności. Jak sprawić, aby chciał swobodnie, mądrze i odpowiedzialnie stanowić sam o sobie." Józef Tischner

przez

- refleksję humanistyczną
- inspirowane zaangażowanie
- naśladownictwo - dobry (lub zły) przykład

Postawa:

„trwała dyspozycja do działań kierowana wartościami..”

Naśladownictwo

- Relacja mistrz – uczeń
- Wspólnota akademicka

Pytanie: czy wspólnota akademicka może być inspiracją/wzorem dla przyszłych członków wspólnoty obywatelskiej?

- Poprzez samą wspólnotowość?
- Poprzez etos?

Wspólnota – charakterystyka ogólna

(za „Osoba i czyn” – K. Wojtyła, 1963)

- Uniwersalność modelu
- Indywidualizm, kolektywizm, wspólnota
- Dobro wspólne – etos
- Uczestnictwo:
 - Postawy autentyczne
 - Postawy nieautentyczne

Postawy w / wobec wspólnoty

- Autentyczne:
 - Solidarność
 - Sprzeciw
- Nieautentyczne:
 - Unik
 - Konformizm

Postawy autentyczne warunkiem realizacji
dobra wspólnego / etosu.

Etos akademicki / etos obywatelski (dobro wspólne tych wspólnot)

- Etos obywatelski i jego wartości
 - nie odważę się scharakteryzować pobieżnie (do dyskusji)
- Etos akademicki (tradycyjny) i jego wartości
 - Prawda
 - Wartości dobrej pracy dzielone z innymi etosami

Etos tradycyjny a:

- Epistemologie naszych czasów
- Zmiana modelu uniwersytetu:
 - od „uniwersytetu badawczego”
 - do „uniwersytetu przedsiębiorczego”

A zatem:

- jakie dobro wspólne?
- Jaki model wspólnoty akademickiej?

Dwa bieguny

Uniwersytet badawczy	Uniwersytet przedsiębiorczy
Regulatory: <ul style="list-style-type: none">● etos,● kontrola wewnętrzna,● Zarządca: korporacja uczonych	Regulatory: <ul style="list-style-type: none">● efektywność (zysk),● kontrola zewnętrzna,● zarządca profesjonalny
● Jedyny dostawca wiedzy i elit, odpowiedzialny za jakość elit i wiedzy.	● Jeden z wielu dostawców wiedzy konkurujący na rynku z innymi. Spadek znaczenia elit i wiedzy.

Dwa bieguny cd.

Ważny „w sobie”	Musi uzasadniać swą ważność – pokazywać użyteczność
Produkuje dobra o znaczeniu publicznym (ogólnoludzkim?). Norma – prawda.	Zaspokaja potrzeby klientów
Wiedza własnością publiczną, ew. problem pierwszeństwa odkrycia	Prawa własności intelektualnej, ich wymiana, także finansowa

Dwa bieguny cd.

Myślenie istotowe, wg dobra wspólnego	Myślenie narzędziowe, wg interesów, indywidualizm
Finansowanie (z reguły publiczne) bez konieczności szczegółowego rozliczenia – zaufanie. Uniwersytet instytucją zaufania/powiernictwa społecznego	Usługi odpłatne rozmaitego rodzaju (badawcze, edukacyjne...) jeśli pieniądze publiczne – accountability (społeczeństwo jako klient)
Otwarty ale elitarny: dobór kandydatów ze względu na zalety intelektu	Otwarty ale masowy

Dwa bieguny cd.

Odpowiedzialny przed sobą w imię wartości	Odpowiedzialny przed stakeholders zatem to ich indywidualne decyzje budują odpowiedzialność całej uczelni – poza tym – nieodpowiedzialny
Ważny „in-self” – „w sobie”	Ważny „for-itself” „wsobny” , dla siebie, generuje zysk dla siebie zaspokajając potrzeby zewnętrznych klientów
Zasady: współpraca, życzliwość, zaufanie	Zasada: konkurencja
Wspólnotowość związana wokół etosu	Grupa działania związana intereselem. Przykład skrajny model „lotnisko”

Dwa bieguny cd.

Wieża z kości słoniowej w najlepszym tego słowa znaczeniu: koncentracja na sprawie, izolacja od wpływów zewnątrz	Jedna z wielu instytucji społecznych; nie istnieje poza związkami z klientami, cała im oddana
Akceptowany przez europejskie środowisko akademickie, niemożliwy do prowadzenia w społeczeństwie wiedzy	Źle akceptowany przez europejskie środowisko akademickie lecz wydaje się koniecznością

Jak pogodzić te bieguny?

- Najczęściej eklektyzm bezrefleksyjny
- Deklaracja erfurcka jako przykład eklektyzmu refleksyjnego
- Management uczelni jako bufor (de Witt)
- „Otwarcia” uniwersytetu przedsiębiorczego (kosmetyka PR-owska)
- „Sieciowanie” wspomagające obydwie bieguny, rozmaicie akcentowane

Uniwersytety Europy w poszukiwaniu trzeciej drogi „uniwersytet ekologiczny”

Inspiracje

- Kantowskie? – wyjście krytyczne?
- Heglowskie? – synteza?

Nowa odpowiedzialność

ZA otoczenie społeczne a **nie WOBEC NIEGO**

Jak to pogodzić?

Nowa odpowiedzialność

ZA otoczenie społeczne a **nie WOBEC NIEGO**

Dyrektywa:

Uniwersytet ma świadomie kształtować
społeczeństwo – to jego służba wobec otoczenia.

Przykłady

Odpowiedzialność uniwersytetów za

- obecny kryzys finansowy na świecie.
- bezpieczeństwo
- świadomość masową
- Inne.

Pytania zamiast konkluzji

- Nowy etos akademicki bazujący na odpowiedzialności ZA?
- Dobra inspiracja dla „społeczeństwa mądrości”?
- Dobra inspiracja dla elit obywatelskich?

Dziękuję za uwagę!